

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Сайко М.А. У боротьбі за кожен термін: на шляху до створення німецько-українського медичного словника. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія*. 2018. № 37. Т. 3. С. 115–119.
2. Масенко Л. Українська мова у ХХ сторіччі: історія лінгвоциду: Док. і матеріали. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська акад.», 2006. 399 с.
3. Мусяця П. Медичний термінологічний бюлетень. Київ : Видавництво ВУАН, 1931. 66 с.
4. Кисільов В.Ф. Медичний російсько-український словник. Вип. 3. (відтвор. вид. 1928 року) / Нац. акад. наук України, Інст. енциклоп. дослід. Київ, 2008. 172 с.
5. Крамаревський В., П'ятак О., Савицький В., Туровець О., Шуринок А. Практичний словник медичної термінології / Всеукр. акад. наук, Наук.-досл. інст. мовознавства, Відділ термінології та номенклатури. Харків : Держ. вид. «Радянська школа», 1931. 86 с.
6. Курило О. Уваги до сучасної української літературної мови. Торонто : Видавництво «Нові дні», 1960. 199 с.
7. Цешківський Ф. *Nomina anatomica ukrainica*. Анатомічний словник. Міжнародна та українська анатомічна номенклатура, прийнята в Базелі на дев'ятих зборах анатомічного товариства. Детройт : Українське Лікарське Товариство Північної Америки, 1971. 81 с.
8. Сайко М.А. До проблеми українською мовою німецьких активних дієприкметників у медичних текстах. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія*. 2018. № 35. Т. 2. С. 85–88.
9. Шевельов Ю. Нарис сучасної української літературної мови та інші лінгвістичні студії (1947–1953 pp.). Київ : Темпора, 2012. 664 с.
10. Hertwig O. *Die Elemente der Entwicklungslehre des Menschen und der Wirbeltiere*. Anleitung und Repetitorium für Studierende und Ärzte. Jena : Verlag von Gustav Fischer, 1900. 406 S.
11. Гертвіг О. Елементи ембріології людини та хребтовців : підручник і репетиторіум для студентів та лікарів / пер. із нім. О. Черняхівського. Київ : Держ. вид-во України, 1928. 432 с.
12. Strümpell A. *Lehrbuch der speziellen Pathologie und Therapie der inneren Krankheiten*. Für Studierende und Ärzte. 16. neubearbeitete Auflage. 1. Band. Leipzig : Verlag von F.C.W. Vogel. 1907. 739 S.
13. Штрюмпель А. Підручник спеціальної патології і терапії внутрішніх хвороб : для студентів і лікарів / пер. з нім. Вип. 2. Хвороби органів травлення ; за ред. С.Г. Генеса. Київ : Держ. мед. видав., 1937. 343 с.
14. Бобрик І.І., Ковешніков В.Г. Міжнародна анатомічна номенклатура. Київ : Здоров'я, 2001. 328 с.

УДК 81'255.4'342.1

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2019.10-2.13>

ПОЕТИЧНИЙ ПЕРЕКЛАД: АКУСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ

POSITIVE TRANSLATION: ACOUSTIC FEATURES

Теряєв Д.О.,

orcid.org/0000-0001-8667-090X

доцент кафедри російської філології

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

На сучасному етапі розвитку лінгвістики відбувається розвиток мовленнєвої сегментології як спеціального розділу загальної та прикладної фонетики. Актуалізується вивчення звукового структурування мовленнєвих послідовностей, їх якісних і кількісних характеристик, які впливають на сприйняття усної інформації, безпомилкового декодування мовленнєвих текстів. Фонетичним експериментом визначено формування ритму в звукових реалізаціях текстів першотвору та перекладів на рівнях: тривалості звукових сегментів; пауз; показників зміни інтенсивності у мовленні; чергування тривалості акцентних періодів. На динамічних комп'ютерних спектрограмах продемонстровано акустичні картини безперервно-дискретного структурування мовленнєвих послідовностей у реальному часі та просторі. Запрограмована Олександром Пушкіним оповідальна інтонація з використанням різновидів віршового прийому enjambement (rejet, contre-rejet) творчо втілена у текстах перекладів. Встановлено закономірність на складовому рівні: у перекладах збережено кількість складів першотвору. Виокремлюється текст Євгена Гребінки – перша прижиттєва присвята Олександрові Пушкіну, в якому не витримана еквілінеарність – всього чотири віршовані рядки, проте за звуковим континуумом переклад співвідноситься з оригіналом. У пушкінському тексті та перекладі Андрія Малишка – Максима Рильського послідовність максимумів акцентних періодів збігається з числами Фібоначчі, що визначає високий рівень гармонії звучання поетичного мовлення. За тривалістю акустичних послідовностей віршованих рядків, паузальних інтервалів, параметрів амплітуд складів, чергування значень акцентних

періодів, співвіднесення максимумів акцентних періодів із рядом Фібоначчі переклад Андрія Малишка – Максима Рильського максимально наближено до звучання поетичних рядків Олександра Пушкіна. Перекладачі витримали «суперництво»: за різного часового діапазону відтворено ритмічний малюнок першотвору – збережено кількість звукових рядків, складів, акцентних періодів, чому сприяла надзвичайна ритмічність українського слова.

Ключові слова: поетичний переклад, експериментальна фонетика, ритм мовлення.

At the present stage of development of linguistics the development of speech segmentology is a special section of general and applied phonetics. Actualization of the study of sound structuring of speech sequences, their qualitative and quantitative characteristics, which influence the perception of oral information, error-free decoding of speech texts. The phonetic experiment determined the formation of the rhythm in audio implementations of the texts of the first works and translations at levels: the length of audio segments; pause; indicators of intensity change in speech; alternation of the duration of accent periods. On dynamic computer oscillograms, acoustic images of continuously-discrete structuring of speech sequences in real time and space are demonstrated. Projected O. Pushkin's narrative tone using varieties of poetry enjambement (rejet, contre-rejet) found a creative embodiment in the texts of translations. A regularity is established at the constitutive level: the number of first-person warehouses is stored in translations. The text of Y. Grebinka is highlighted – the first life-long dedication to O. Pushkin, in which the equilibrium is not sustained – only four verse lines, but the sound continuum translates correlates with the original. In Pushkin's text and the translation of A. Malyshko – M. Rilsky the sequence of maxima of accent periods coincides with the Fibonacci numbers, which determines the high level of harmony in the sound of poetic speech. The length of the acoustic sequences of the verse lines, the pause intervals, the parameters of the amplitudes of the syllables, the alternation of the values of accent periods, the correlation of the maxima of accent periods with the Fibonacci series, the translation of A. Malyshka – M. Rilsky, is as close as possible to the sound of poetry lines of O. Pushkin. The translators survived the "rivalry": a rhythmic drawing of the first works was reproduced at a different time range – the number of sound lines, syllables, accent periods was saved, which contributed to the extraordinary rhythm of the Ukrainian word.

Key words: poetic translation, experimental phonetics, rhythm of speech.

Постановка проблеми. Становлення мовленнєвої сегментології як спеціального розділу загальної та прикладної фонетики відбувається у сучасній лінгвістиці, в завданнях якої актуалізується вивчення звукового структурування мовленнєвих послідовностей, їх якісних і кількісних характеристик, що впливають на сприйняття усної інформації, безпомилкового декодування текстів [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У контексті названих питань відзначаємо одну з проблем ритмології – вивчення фонетичної природи мовленнєвого ритму. Перед фонетистами виникають проблеми пошуку критеріїв, на основі яких оцінюються якісні та кількісні характеристики ритму – важливого компонента звукового обриса мовлення [2].

Взірцем для вивчення звукової матерії мовлення визначено поетичні тексти, діапазон лінгвістичних інтерпретацій показників якої розширюється у разі зіставлення творів в оригіналі та перекладах [3].

Максим Рильський – теоретик і митець перекладу, нагадуючи афоризм «перекладач у прозі – раб, перекладач у вірші – суперник», наголосив на одній із проблем поетичного перекладу: «Перекладати з близьких мов – найтяжча річ. В'яже тут саме оця близькість мов, оця спокуса можливості перекладати слово в слово – можливості часто ілюзорні» [4, с. 220].

До нашого фонетичного експерименту уведено текст поеми Олександра Пушкіна «Полтава» (1828) [5, с. 39] у зіставленні з перекладами українською мовою: Євгена Гребінки (1836) [6, с. 30],

двома перекладами Сави Голованівського (1937, 1984) [7, с. 373; 8, с. 32], спільним перекладом Андрія Малишка і Максима Рильського (1949) [9, с. 26].

Подаємо аналіз уривку з поеми – малюнок природи України, висока художність виконання якого відзначена у критичній літературі [10].

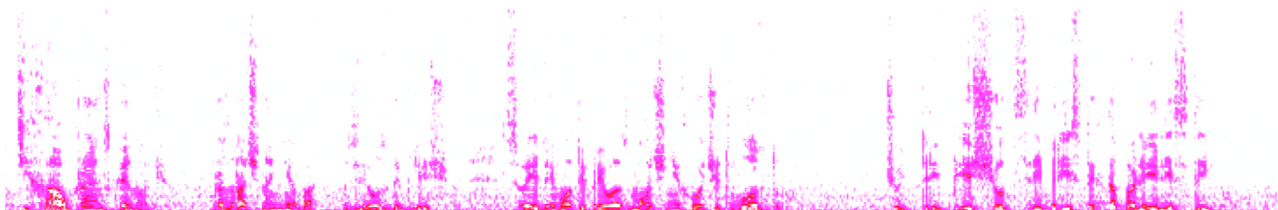
Постановка завдання. Мета нашої роботи – провести комплексне експериментально-фонетичне дослідження акустичних характеристик мовленнєвих континуумів, розкрити особливості формування ритму в першотворі та його перекладах.

Експеримент здійснено на комп'ютерному комплексі, за допомогою якого проведено: 1) запис і декодування мовленнєвого матеріалу; 2) сегментацію текстів; 3) ідентифікацію акустичних послідовностей; 4) синхронізацію звучання і графіків комп'ютерних спектрограм оригіналу та перекладів; 5) співвідношення акустичних параметрів: тривалості, амплітуди, частоти; 6) аналіз акцентних періодів текстів, – всього інтерпретовано понад 3 000 вимірювань.

Виклад основного матеріалу. За програмою експерименту визначено акустичні параметри: 1) тривалість звучання; 2) інтенсивність звучання; 3) акцентні періоди – тривалість між наголошеними голосними слів тексту.

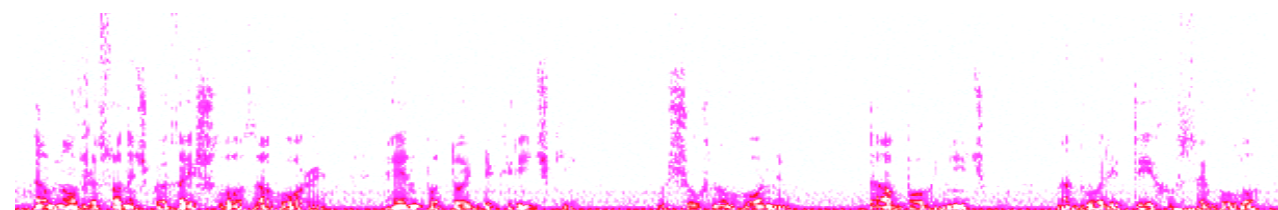
Акустична реалізація оригіналу О. Пушкіна (I) та перекладів Є. Гребінки (II), С. Голованівського (III), А. Малишка – М. Рильського (IV) відображена на динамічних комп'ютерних спектрограмах (рис. 1).

Динамічні комп'ютерні спектрограми.

Тиха українська ніч Прозрачно небо Звезды блещут Своей дремоты превозмочь
Не хочет воздух Чуть трепещут Серебристых тополей листы

(I)

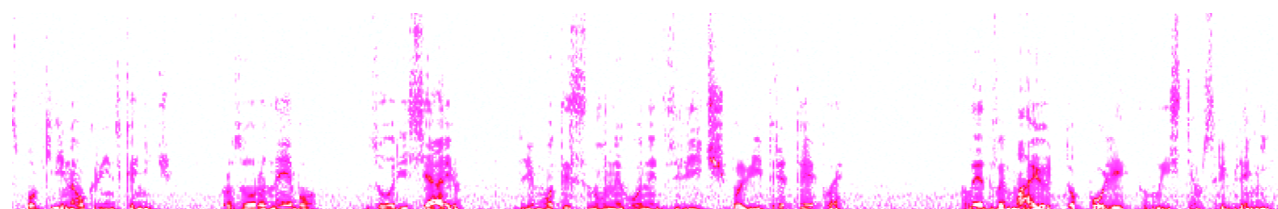
Давно вже сонечко зайшло За гори, ген по той бік річки
Ущухнув гомін; Дав бог нічку На дворі тихо все було

(II)

Безмовна українська ніч Безмежність неба синя й тиха Здолати дрімому неміч
Воді й повітрю Ледве диха Тополь срібляста вишина

(III)

Спокійна українська ніч Прозоре небо Зорі сяють Дрімоти-сну не гонить з віч
Повітря тепле Ледве мають Тополі листям срібляні

(IV)

Рис. 1.

Візуальні картини кожного з текстів демонструють безперервно-дискретний мовленнєвий потік, який характеризується чергуванням акустичних послідовностей і пауз за загальної тривалості звучання: 13.060 мс (I), 12.005 мс (II), 13.755 мс (III), 14.015 мс (IV).

1. Основною одиницею ритму поезії вважається віршовий рядок. В експерименті встановлено часові програми акустичних послідовностей і пауз, особливості яких зумовлені використанням прийому enjambement –перенесення частини фрази / слова з попереднього рядка у наступний.

Текст I. Часова програма: *Тиха українська ніч* 1 720 мс / 400 мс; *Прозрачно небо* 1 195 мс /

340 мс; *Звезды блещут* 1 235 мс / 360 мс; *Своей дремоты превозмочь* 3 360 мс / 1 015 мс; *Чуть трепещут Серебристых тополей листы* 3 435 мс.

У тексті О. Пушкін застосував різновиди перенесення – rejet: у третьому / четвертому рядках і contre-rejet у четвертому / п'ятому, які сформували перерозподіл паузації.

Текст II. Часова програма: *Давно вже сонечко зайшло / За гори*, 2 995 мс / 360 мс; *ген по той бік річки* 1 910 мс / 795 мс; *Ущухнув гомін* 1 225 мс / 600 мс; *Дав бог нічку* 1 250 мс / 720 мс; *На дворі тихо все було* 2 175 мс. Є. Гребінка у перекладі вжив різновид перенесення rejet у першому / другому рядках.

Текст III. Часова програма: *Безмовна українська ніч* 1 855 мс / 435 мс; *Безмежність неба синя й тиха* 2 920 мс / 735 мс; *Здолати дрімому неміч Воді й повітря* **3 495 мс / 1 300 мс**; *Ледве диха Тополь срібляста вишина* **3 015 мс**. У тексті-перекладі С. Голованівського використано геґет у третьому / четвертому рядках і *contre-geje* у четвертому / п'ятому. Не вплинула на ритм звучання заміна С. Голованівським у перекладі 1984 р. однакових за складовою структурою початкових слів у рядках: *Безмежність / Бездоня / неба синя й тиха; Безмовна / Німує / українська ніч*.

Текст IV. Часова програма: *Спокійна українська ніч* 1 955 мс / 465 мс; *Прозоре небо* 1 050 мс / 410 мс; *Зорі сяють* 1 200 мс / 660 мс; *Дрімоти-сну не гонить з віч Повітря тепле* **3 840 мс / 850 мс**; *Ледве мають Тополі листям срібляні* **3 585 мс**. У тексті А. Малишка – М. Рильського відтворено геґет у третьому / четвертому рядках, *contre-geje* – у четвертому / п'ятому.

Перекладачі відтворили enjambement оригіналу, який вносить оповідну інтонацію у мовленеву реалізацію як першотвору, так і перекладів.

Графічна еквілінеарність – відтворення у перекладі кількості рядків (5) оригіналу – витримана у текстах III та IV, у тексті II – чотири рядки. Щодо звукового континууму оригіналу, то п'ять його акустичних послідовностей реалізовано у другому та четвертому текстах, у третьому – чотири.

Середній час звучання акустичних послідовностей і пауз становить: 2 189 мс / 528,8 мс (I), 2 472,5 мс / 618,8 мс (II), 2 821,3 мс / 823,3 мс (III), 2 326 мс / 596,3 мс (IV).

Аналіз тривалості віршованих рядків і пауз показав, що звуковий «рельєф» першотвору і послідовність тривалостей (*середня – дві короткі – дві максимальні*) найбільш точно відтворено у тексті IV.

Послідовне чергування параметрів тривалості звучання віршованих рядків і пауз створює ритм мовлення на **часовому рівні**.

2. У текстах встановлено максимальні та мінімальні значення амплітуд, параметри яких, за умов експерименту, обернено пропорційні силі звуку.

У звуковій реалізації тексту О. Пушкіна зафіксовано десять **максимумів** (показники амплітуди більші -12) на наголошених голосних слів: *тиха, українская, Прозрачно, небо, Звезди, Своей, превозмочь, трепещут*. У звуковому потоці виокремлюється словоформа *тополей*, у якій переднаголошені редуковані голосні низького підняття **А** мають показники амплітуди порівняно з наголошеним голосним **Е**. Дев'ять **мінімумів** амплітуд (значення менші -14) співвідносяться з: 1)

фінальним ненаголошеним голосним **А** слова *украинская*; 2) першим переднаголошеним голосним **О** слова *Прозрачно*; 3) другим переднаголошеним голосним **Е** слова *превозмочь*; 4) постнаголошеними голосними **Е** та **У** слів *хочеш, воздух*, які знаходяться у кінці речень; 5) прислівником *Чуть*; 6) наголошеним голосним верхнього підняття **Ы** слова *листы*, що завершує речення.

У звуковій реалізації перекладу Є. Гребінки виділяються десять **максимумів** (показники амплітуди більші -12): 1) наголошені голосні звуків слів, фонетичних слів *сонечко, зайшло, За гори, Ущухнув, На дворі, тихо*; 2) переднаголошений голосний низького підняття **А** у слові *Давно*; 3) один із піків амплітуди (-9) на прислівнику *ген*; 4) максимальний показник амплітуди цього тексту (-8,3) фіксується на голосному низького підняття **А** у словоформі *Дав*. Дванадцять **мінімумів** амплітуд (значення менші -14) співвідносяться з: 1) фінальним ненаголошеним голосним слова *сонечко*; 2) постнаголошеними голосними фонетичних слів: *За гори, річки, нічку, гомін, На дворі*; 3) переднаголошеним і постнаголошеними голосними високого підняття **У** слова *Ущухнув*; 4) наголошеними голосними верхнього підняття **І** слів *бік, річки*; 5) наголошеними та ненаголошеними голосними слова, *було*, яке завершує речення.

У звуковій реалізації перекладу С. Голованівського фіксуються вісім **максимумів** (показники амплітуди більші -11) на наголошених голосних слів: *Безмовна, Безмежні, Здолати, Ледве, диха*. У слові *українська* максимальні параметри амплітуди відмічаються на ненаголошеному голосному низького підняття **А**. Збільшена амплітуда локалізується у словоформі *воді*, на переднаголошеному голосному середнього ступеня підняття **О**. Дванадцять **мінімумів** амплітуд (значення менші -13) співвідносяться з: 1) наголошеними / ненаголошеними голосними слів *ніч, тиха, повітря, вишина*, що заходяться перед паузами, які завершують речення; 2) переднаголошеними голосними слів *дрімому, неміч, срібляста, вишина*.

У звуковій реалізації перекладу А. Малишка – М. Рильського дев'ять **максимумів** (показники амплітуди більші -11) виділяються на: 1) наголошених голосних слів: *Спокійна, Прозоре, небо, сяють. Ледве, мають*; 2) на ненаголошених голосних низького підняття **А**: *Спокійна, Повітря, листям*. Сім **мінімумів** (значення менші -13) амплітуд співвідносяться з: 1) постнаголошеними голосними слів *небо, тепле, срібляні*, котрі знаходяться у кінці речень; 2) постнаголошеними голосними верхнього підняття **І, ІІ**: *Зорі, гонить* і фонетичного слова *з віч*.

В усіх текстах зафіксовано, що однакова локалізація амплітуди на звукових сегментах має чергування параметрів за схемою: *більші – менші – більші*: 1) амплітуди № 10, 11, 12 у першому, третьому та четвертому текстах локалізуються на сегментах слів, які описують красу нічного неба: *прозрачно небо (I)*, *безмежність неба (III)*, *прозоре небо (IV)*; у другому тексті виділяються слова *гори, ген*; 2) амплітуди № 16, 17 та 33, 34 у першому, третьому та четвертому текстах локалізуються на словах із жіночою римою, відповідно: *блещут – трепещут (I)*, *тиха – диха (III)*, *сяють – мають (IV)*; у другому тексті визначаються на компонентах рим: жіночої *річки*, чоловічої *було*. Послідовне чергування параметрів амплітуди звучання створює ритм мовлення на рівні **інтенсивності**.

3. У звуковому потоці наголошений склад виділяється більшою тривалістю, інтенсивністю, висотою, організовує послідовність складів, об'єднуючи їх у єдине ціле, надаючи цій єдності рис слова. Компонентом звукової матерії слова є наголос, який виконує словотворчу, розрізнявальну, пізнавальну, центрувальну, словоподільну та інші функції. В експерименті було проведено дослідження тривалості акцентних періодів (АП) – фрагментів звучання між поруч розташованими наголосами.

Встановлено три категорії тривалості АП: максимум (більше 1 000 мс), медіум (від 500 мс до 1 000 мс) та мінімум (до 500 мс).

Текст I: П'ять максимумів включають закінчення попереднього речення, паузу та початок наступного речення: АП 4 *ночь. Прозрачно* 1 110 мс; АП 6 *небо. Звезды* 1 025 мс; АП 8 *блещут. Своей* 1 065 мс; АП 13 *воздух. Чуть* 1 500 мс; АП 14 *трепещут Сребристых* 1 010 мс. Дев'ять медіумів об'єднують або невелику кількість складів між наголосами, наприклад, АП 5 *Прозрачно небо* 560 мс; АП 7 *Звезды блещут* 525 мс, або слова з наголосами у фінальній частині, що спричиняє редукцію переднаголошених голосних другого компонента АП, наприклад, АП 10 *дремоты превозмочь* 890 мс. Три мінімуми зосереджують початковий АП 1 *Тиха* 330 мс, слова з наголосами у фінальній і медіальній частинах: АП 2 *Тиха украинская* 335 мс, АП 11 *превозмочь Не хочет* 385 мс.

Текст II. Чотири максимуми включають закінчення попереднього речення, паузу та початок наступного речення: АП 9 *річки. Ущухнув* 1 565 мс; АП 11 *гомін. Дав* 1 110 мс; АП 14 *нічку. На дворі* 1 770 мс. АП 3 об'єднує слова зі значною кількістю складів між наголосами на ініціальній

та фінальній частинах *сонечко зайшло* 1 130 мс. П'ять медіумів об'єднують слова з невеликою кількістю складів між наголосами, наприклад, АП 4 *зайшло За гори* 800 мс, АП 10 *Ущухнув гомін* 585 мс. Вісім мінімумів зосереджують початковий АП 1 *Давно* 320 мс, а також слова з незначною кількістю складів між наголосами у фінальній та ініціальній частинах, наприклад, АП 7 *бік річки* 220 мс, АП 12 *бог нічку* 300.

Текст III: Чотири максимуми включають закінчення попереднього речення, паузу та початок наступного речення: АП 4 *ніч. Безмежність* 1 240 мс; АП 8 *тиха. Здолати* 1 490 мс; АП 11 *неміч Воді* АП 13 *повітря. Ледве* 1 860 мс. Десять медіумів об'єднують слова з невеликою кількістю складів між наголосами, наприклад, АП 6 *неба синя* 520 мс, АП 7 *синя й тиха* 590 мс, АП 15 *диха Тополь* 820 мс. Три мінімуми зосереджують початковий АП 1 *Безмовна* 375 мс, слова з незначною кількістю складів із наголосами у фінальній та медіальній частинах, наприклад, АП 12 *Воді й повітря* 430 мс.

Текст IV: П'ять максимумів включають закінчення попереднього речення, паузу та початок наступного речення: АП 4 *ніч. Прозоре* 1 020 мс; АП 8 *сяють. Дрімоти-сну* 1 450 мс; АП 9 *Дрімоти-сну не гонить* 1 280 мс; АП 13 *тепле. Ледве* 1 340 мс; АП 17 *листям срібляні* 1 290 мс. Десять медіумів об'єднують: 1) закінчення попереднього речення, паузу та початок наступного речення АП 6 *небо. Зорі* 995 мс; 2) слова з невеликою кількістю складів між наголосами, наприклад, АП 7 *Зорі сяють* 530 мс; АП 14 *Ледве мають* 600 мс. Два мінімуми зосереджують слова з незначною кількістю складів між наголосами у фінальній та ініціальній частинах, наприклад, АП 5 *Прозоре небо* 425 мс.

В усіх текстах однакові показники тривалості АП зафіксовано в одних і тих самих частинах 1, 2, 3, 5, 8, 13: 1) АП 1 – найменші параметри зумовлено незначним часом звучання від початку тексту до першого наголосу: *Тиха (I)*; *Давно (II)*; *Безмовна (III)*; *Спокійна (IV)*; 2) АП 2 – з більшою тривалістю від першого до другого наголосів: *Тиха украинская (I)*; *Давно вже сонечко (II)*; *Безмовна українська (III)*; *Спокійна українська (IV)*; 3) АП 8 включають закінчення попереднього речення, паузу та початок наступного: *блещут. Своей (I)*; *річки. Ущухнув (II)*; *тиха. Здолати (III)*; *сяють. Дрімоти-сну (IV)*; 4) АП 13 включають закінчення попереднього речення, паузу та початок наступного речення: *воздух. Чуть трепещут (I)*; *нічку. На дворі (II)*; *повітря. Ледве (III)*; *тепле. Ледве (IV)*.

Послідовність числового ряду максимумів АП у звучанні тексту О. Пушкіна співвідноситься з числами Фібоначчі, що характеризує гармонію пушкінської поезії. У перекладі А. Малишка – М. Рильського параметри максимумів тривалості АП співвідносяться з текстом першотвору.

Аналіз тривалості АП віршованих текстів показує, що чергування більших / менших тривалостей АП у звуковому континуумі першотвору найбільш точно витримано у тексті IV.

Чергування параметрів тривалості акцентних періодів у звуковому континуумі оригіналу та перекладів створює ритм мовлення на акцентному рівні.

Висновки. На динамічних комп'ютерних спектрограмах продемонстровано акустичні картини безперервно-дискретного структурування мовленнєвих послідовностей у реальному часі та просторі.

Фонетичним експериментом визначено формування ритму в звукових реалізаціях текстів першотвору та перекладів на рівнях: 1) тривалості звукових сегментів; 2) системи паузальних інтервалів; 3) значень амплітуд складових вершин текстів – зміни інтенсивності у мовленні; 4) чергування тривалостей акцентних періодів.

Запрограмована О. Пушкіним оповідальна інтонація з використанням різновидів віршового

прийому enjambement (rejet, contre-rejet) творчо втілена у текстах перекладів.

Встановлено закономірність на складовому рівні: у перекладах збережено кількість складів першотвору (42), крім тексту Є. Гребінки (35).

Виокремлюється текст Є. Гребінки – перша прижиттєва присвята О. Пушкіну, в якому не витримана еквілінеарність – всього чотири віршовані рядки, але за звуковим континуумом переклад співвідноситься з оригіналом.

У пушкінському тексті та перекладі А. Малишка – М. Рильського послідовність числового ряду максимумів збігається з числами Фібоначчі, що визначає високий рівень гармонії звучання поетичного мовлення.

За тривалістю акустичних послідовностей віршованих рядків, паузальних інтервалів, параметрами амплітуд складів, чергуванням значень акцентних періодів, збігом максимумів акцентних періодів із рядом Фібоначчі переклад А. Малишка – М. Рильського наближений до звучання поетичних рядків О. Пушкіна.

Перекладачі О. Пушкіна витримали «суперництво»: за різного часового діапазону відтворено ритмічний малюнок першотвору – збережено кількість звукових рядків, складів, акцентних періодів, чому сприяла ритмічність українського слова.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Потапова Р.К. Теоретические и прикладные аспекты речевой сегментологии. *Проблемы фонетики II* : сборник статей / отв. ред. Л.Л. Касаткин. Москва, 1995. С. 7–20.; Жинкин Н.И. Речь как проводник информации. Москва : Наука, 1982.
2. Златоустова Л.В. О ритмических структурах в поэтических и прозаических текстах. *Звуковой строй языка*. Москва : Наука, 1979. С. 109–114; Венцов А.В., Касевич В.Б. Проблемы восприятия речи. Санкт-Петербург, 2003.
3. Рильський М.Т. Проблеми художнього перекладу. *Зібрання творів* : у 20 т. Київ : Наук, думка, 1987. Т. 16. С. 239–307; Коптілов В.В. Актуальні питання українського художнього перекладу. Київ : Вид-во Київського ун-ту, 1971; Комиссаров В.Н. Современное переводоведение. Москва, 2000.
4. Рильський М.Т. Пушкін українською мовою. *Зібрання творів* : у 20 т. Київ : Наук, думка, 1987. Т. 16. С. 212–222.
5. Пушкин А.С. Полное собрание сочинений. Москва, 1948. Т. 5.
6. Пушкин А.С. Полтава. Санкт-Петербург, 1836.
7. Пушкин О.С. Полтава. *Вибрані твори* : у 2 т. Київ, 1937. Т. 1. С. 354–398.
8. Пушкин О.С. Полтава. Київ : Веселка, 1984.
9. Пушкин О.С. Полтава. Київ : Держ. вид-во худож. літ., 1949.
10. Ільїн В.С. Українські переклади О.С. Пушкіна. *Мовознавство*. Київ, 1949. Т. VIII. С. 57–79.